

Marina Krpan Smiljanec

ČASOPISI OSNOVNIH ŠKOLA KRAPINSKO-ZAGORSKE ŽUPANIJE

Sažetak: Cilj je rada prikazati povijesni razvitak dostupnih i sačuvanih časopisa osnovnih škola Krapinsko-zagorske županije od prvih početaka do suvremenog doba, važnost školskog časopisa kao mjesta začetka i razvoja literarnog, likovnog i novinarskog stvaralaštva, napredak u tehničkom smislu, ali i potaknuti ulogu školskog knjižničara i knjižnice, kako u nastajanju, tako i u smislu pohrane i dostupnosti školskoga glasila.

Ključne riječi: Krapinsko-zagorska županija, osnovne škole, časopisi.

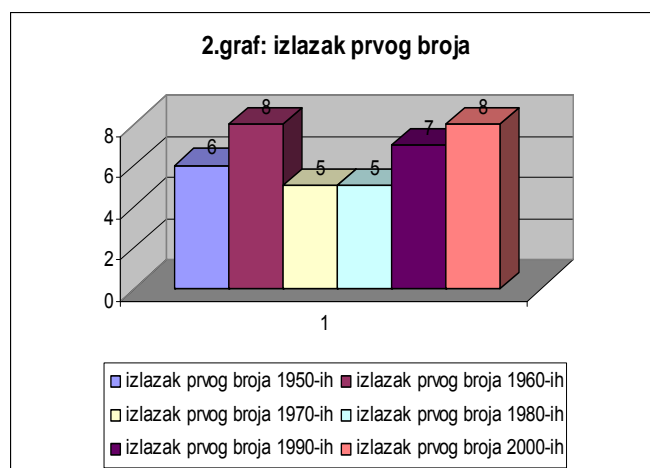
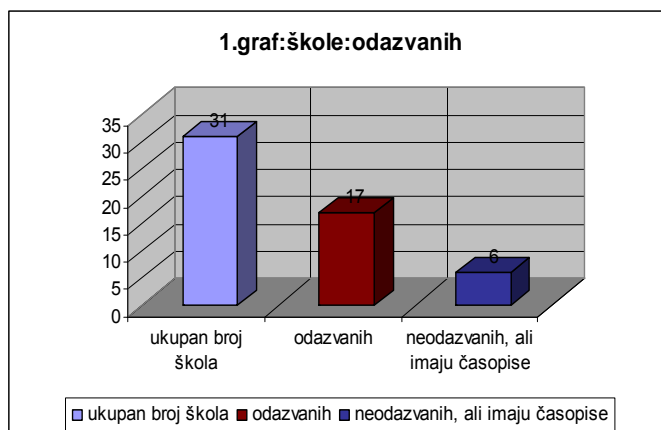
Uvod

Školski časopisi kao prezentacija literarno-novinarsko-likovnog izričaja učenika škole ne samo da su odigrali značajnu ulogu u razvoju početnika-stvaratelja, nego su i odraz socio-kulturnih zbivanja u ustanovi.

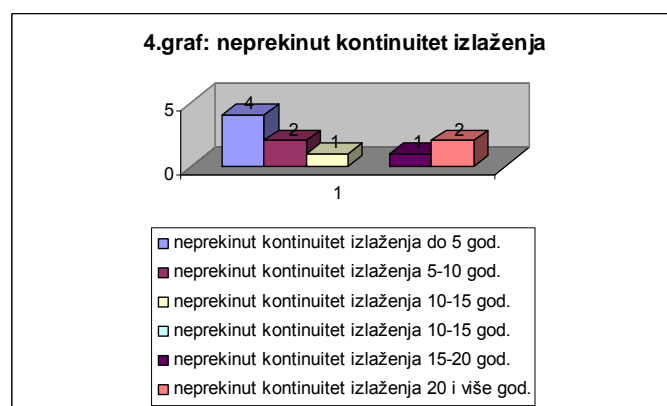
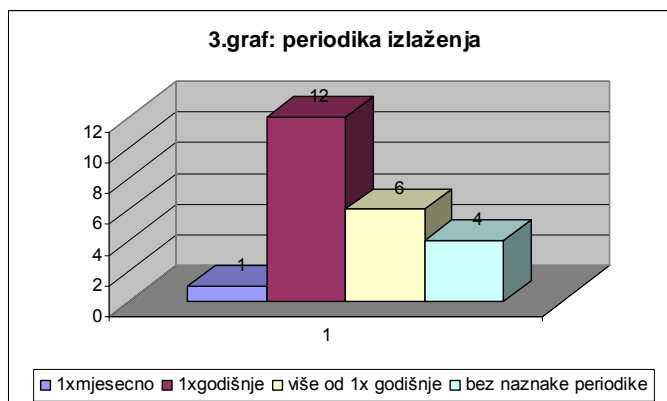
Izložba pod nazivom "Školske stope", organizirana u lipnju u Gradskoj knjižnici Krapina, imala je cilj okupiti i javnosti prikazati povijesni kontinuitet i razvoj (kako sadržajni, tako i u tehničkom smislu) školskih glasila.

Istraživanje, kojemu je teškoću predstavljao nedostatak literature, (osim mjestimičnih podataka navedenih u prigodno-obljetničarskim publikacijama), započeto je provođenjem pisane ankete upućene svim osnovnim školama Krapinske-zagorske županije. Anketa je, osim osnovnih podataka o školi, sadržavala njenu kratku povijest, naslov /naslove časopisa, početke i periodiku izlaženja, podatke o glavnom uredniku i uredništvu, materijalni opis, tisak i nakladu, ulogu knjižničara u nastajanju časopisa, smještaj časopisa kao i posebne zanimljivosti. Cilj je bio vremenski utvrditi izlaženje prvog broja, kontinuitet i periodiku, kako izlaženja tako i samog naziva časopisa, s posebnim naglaskom na dostupnosti i pohrani kao i ulozi knjižničara u nastajanju.

Od ukupno 31 osnovne škole, anketni upitnik obradilo je 17, dok je jedna osnovna škola dostavila obavijest da nema i nikada nije imala školsko glasilo (graf 1.).

Istraživanje je provedeno na uzorku od 39 naslova. Najraniji sačuvani primjerci potječu iz 1956. godine (Donja Stubica: "Dječji list" i Pregrada: "Zvonček") od kojih niti jedan nije sačuvan "in situ". Slijede "Kumrovečki osnovac" i zlatarske "Iskrice" iz 1957. g., gdje o prvome svjedoči samo usmena predaja (graf 2). Periodika izlazenja (graf 3.) najčešće je godišnja uz izuzetke klanječkog "Zvonca" koji je učestaliji i prati godišnju numeraciju, kao i konjščinski "S naših bregov" dok marijabistrička "Radost", odnosno sljednik "Lampušek", nastavljaju numeraciju. Anketni podaci o kontinuitetu izlazenja (graf 4.) pokazuju da je najdulja tradicija njegovanja školskog glasila 41 godina konjščinskog lista odnosno 30 godina marijabistričkog. Podaci dobiveni anketom ipak se ne mogu smatrati relevantnim. Kako škole tijekom proteklih desetljeća nisu imale regulirano pitanje čuvanja i pohrane glasila, pa npr. jedna od njih dostavlja negativan odgovor glede postojanja časopisa, dok Gradska knjižnica u Krapini posjeduje primjerak iz 1966., o čemu sama škola nema informacija.

Izravni uvid u raspoložive primjerke izvršen je s ciljem utvrđivanja podataka iz impresuma kao i materijalnog opisa. Neki od glasila poimence ne navode urednika ("Lipa" i "Pčelica", Donja Stubica; "Zvonček", Pregrada; "Glas mladosti", Desinić) ili članove uredništva (navode samo da se radi o članovima novinarske ili likovne grupe), u 20 naslova kao urednici javljaju se učitelji, a u 4 učenici.

Opseg časopisa kreće se u rasponu od 4 stranice ("Dječji list", "Pčelica" i "Lipa", Donja Stubica) do 57 stranica ("Krijesnica", Sv. Križ Začretje), poglavito rađeni na A4 formatu. U razdoblju do sredine 90-tih uglavnom su umnožavani u samoj školi ("šapirograf") u crno - bijeloj tehnici, uvezivani "klamericom", da bi se potom kao tiskari (putem sponzorstva) javljale veće nakladničke kuće s tiskom u boji.

Premda podaci iz ankete govore da čak 13 škola primjerke trajno pohranjuje u knjižnici (po jedna škola navodi drugo mjesto – "Kajkavianu" i školski arhiv), osim konjščinskih "S naših bregov", marijabistričke "Radosti" i "Lampuška" te zlatarskih "Iskrica", u knjižnici su poglavito pohranjeni primjerci iz kasnih osamdesetih, ali ne i stariji.

U nastajanju časopisa knjižničari su urednici (6), suurednici (1), članovi uredništva (1), autori priloga (1), suradnici u nekoj od rubrika (1), grafički urednici (2), voditelji grupe "Mladih knjižničara" koji uređuju neku od rubrika

(1), a i kao pružatelji tehničkih usluga (4). Samo jedan od anketiranih navodi da osigurava pristup znanjima i bibliografsku obradu.

Osnovne škole i njihovi časopisi

Osnovna škola Stjepana Radića u **Brestovcu Orehovičkom** (počela s radom 1927., školsku zgradu otvorila dvije godine kasnije), prvi školski list pokrenula je šk. god. 1963./64., pod nazivom "Poljupci stvaralaštva"¹. Koliko dugo je list izlazio nije poznato, ali šk. god. 2004./05. javlja se list "Kokotiček" s numeracijom 35, što bi odgovaralo podacima o početku izlaženja školskog lista pod uvjetom da nije bio potpuno redovan, ali i što pokazuje kontinuitet u numeraciji. Impresum donosi podatke o članovima novinarske i likovne grupe koji su ga uredili. Tiskan je na A4 formatu, s omotnicom u boji, opsega 74 stranice. Podaci o tiskaru su nepoznati.

Današnja Osnovna škola Đure Prejca u **Desiniću** korijene vuče iz 1843., a prvu školsku zgradu dobiva 1865. godine. Usprkos činjenici da škola ne posjeduje podatke o postojanju školskog časopisa, ostao je sačuvan² jedan primjerak časopisa naslova "Glas mladosti". Osim navedenog podatka, ne postoje zapisi o izdavaču, godini izdanja, uredniku/uredništvu. List je A4 formata, umnožen aparatom za umnožavanje, a stranice nisu numerirane. Temeljem napomena na posljednjoj³ stranici može se zaključiti da je "Glas mladosti" iz šk. god. 1966./67. Osim literarnih radova, nailazimo i na dva zanimljiva priloga – "Naš budući školski muzej" autorice Anice Šplajt u kojemu ova učenica 8. razreda iznosi prijedlog osnivanja svojevrsnog zavičajnog muzeja u školi te članak "Naša biblioteka" (Stanko Firšt, 8. raz) u kojemu je zabilježeno osnivanje školske knjižnice s idejom o njezinom funkcioniranju kao narodnoj i prijedlog za osnivanje čitaonice.

Osnovna škola u **Donjoj Stubici** postoji od 1844.⁴ i prve tri godine djeluje u kući učitelja da bi potom bila podignuta prva školska zgrada. Premda se u školskoj spomenici knjižnica prvi puta spominje 1891., pretpostavlja se da je postojala i ranije. Začetak izlaženja školskog časopisa "Dječji list" datiran je 25. ožujkom 1956. godine. Rađen je ručno, u jednom primjerku (što se može zaključiti iz napomene iz krajnjeg desnog kuta posljednje stranice⁵) na A1 formatu i 4 stranice, rekli bismo na patchwork način – naslov i numeracija nacrtani drvenim bojicama, podaci impresuma ručno napisani, a sadrži literarne, likovne radove te isječke iz novina lijepljene na podlogu što je jedinstven slučaj. Predviđeno je izlaženje jedanput mjesečno, a već krajem iste

---

¹ (Stošezdesetdeveta) 169 godišnjica školstva u Bedekovčini. Bedekovčina: Osnovna škola Bedekovčina; Općina Bedekovčina, 2002., str. 87.

² Zavičajna zbirka Gradske knjižnice Krapina (dio fonda koji je u obradi).

³ "Priloge – pjesmice ili sastave, primat ćemo za slijedeći broj do 25. IV 1967.

⁴ Čuvaj navodi da se radi o 1841. Godini.

⁵ Dječji list /glavni urednik Neno Kušec; OŠ Donja Stubica, 1956, br. 1: "Čuvaj ovaj broj "Dječjeg lista" i vrati ga cijeloga..."

godine mijenja naziv u "Pčelica". I dalje se radi na isti način, a nastavlja numeraciju prethodnika. I dok se u "Dječjem listu" i "Pčelici" navode imena urednika, kada 1959. časopis mijenja ime u "Lipa" (zadržavši i dalje isti materijalni opis), ne navodi podatke o odgovornosti, a izrađuje ga razred učitelja Tomislava Stunića. Promjene će se u nazivlju nastaviti – 1961. vraća se ime "Pčelica" (do 1965.), od 1965. do 1972. "Lipa", a 1984. ponovo "Pčelica". Događanja vezana za literarna stvaralaštva u školama pratio je i "Zagorski kalendar" te je tako zabilježio i izlaženje jubilarnog pedesetog broja "Pčelice"⁶: "Pčelica" izlazi samo u jednom primjerku, koji kola od suradnika do suradnika – svagdje jedan dan - i tako za četrdesetak dana obiđe mnogo kuća u Stubici i okolici. Đaci i njihovi roditelji navikli su se već da u "Pčelici" pročitaju poneku zanimljivost iz ovoga kraja, jer je suradnja orijentirana isključivo na novinarske izvještaje iz škole i zavičaja. Osim toga list ima stalne rubrike "Stazama planinara" i "Mozaik". U prvoj izlaze izvještaji o akcijama planinara Stubice, a u drugoj učenici pišu o svojim malim zanimljivim doživljajima. Svake školske godine izađe 4 do 7 brojeva lista. Suradnici lista su isključivo učenici stubičke osnovne škole, a uređuje ga učitelj Tomislav Stunić. "Pčelica" je od 1976. umnožavana aparatom za umnožavanje, A4 formata, crno - bijelog tiska. Danas školski časopis nosi naslov "Slap" i izlazi kao godišnjak. Najstariji sačuvani broj je iz 1986./87., strojno umnožen, crno-bijeli, formata A4. Godine 1995. izašlo je posebno izdanje "Slapa" posvećeno 150-toj obljetnici postojanja škole u Donjoj Stubici, tiskano u crno-bijeloj tehnici (dvije table su u boji), A4 formata dok je broj iz 2005. (posvećen 160-toj obljetnici škole), prvi tiskan u boji. List objavljen 1999. (korice u boji) dobiva nagradu na državnom LiDraNu. Posljednji tiskani broj je iz 2008. kada se odlučuje objavljivati časopis u elektroničkom obliku.

Slika 1. Prvi broj časopisa Osnovne škole u Donjoj Stubici

Osnovna škola u **Đurmancu** (počela djelovati izgradnjom školske zgrade 1876.), šk. god. 1994./95. izdaje list "Pjegice". Umnožen je fotokopiranjem (crno/bijelo), sa spiralnim uvezom, A4 formata. Iz uvodnika je razvidno da je prethodne godine također izašao jedan broj istog naslova, ali su

⁶ Zagorski kalendar 1965. Zagreb: Društvo Hrvatskih zagoraca "Matija Gubec", 1965.; str. 272.

podaci iz impresuma šturi, a ne postoje drugi sačuvani primjerci. Godine 2006. časopis izlazi pod naslovom "Bla-bla-bla" kao godišnjak, na 25 stranica, A4 formata.

Neuobičajen redoslijed događanja vezan za početak školstva zabilježen je u **Gornjoj Stubici**. Godine 1863. sagrađena je prva školske zgrada (kraj Gupčeve lipe), a tek 1875. započela je redovna nastava. Premda održavanje školske obuke u plemićkim dvorcima na području Hrvatskog zagorja nije neobična pojava, igrom slučaja gornjostubička nastava se u tri navrata odvijala u njima. "Lipin pučkoškolač" počinje izlaziti od školske godine 1995./96. (kao godišnjak), uz iznimku šk. god. 2001./2002. kada nije izašao. Impresum sadrži sve podatke. Tiskan je na A4 formatu, do 2004. godine samo je omotnica u boji, a poslije i središnji list.

Škola u **Gornjem Jesenju** započela je s radom školske godine 1857./58.⁷, a nakon 48 godina Podstanarstva, 1905./06. uselila se u prvu školsku zgradu. Najstariji dostupan primjerak školskog lista "Zdenčekov glasnik" je iz 2004./05. U impresumu je naveden glavni urednik te članovi eko-grupe "Zdenčeki" i Informatičke grupe koji su sudjelovali u izradi. Ostali podaci iz impresuma nisu zabilježeni. Tiskan je na formatu A4, u boji, vjerojatno u "Print centru" Krapina, a stranice nisu numerirane. Sljedeći broj je iz 2006./07., a naslovnica bilježi da je posvećen 150-toj obljetnici školstva. Međutim, u šk. god. 2000./01. škola je objavila "Godišnjak Osnovne škole Gornje Jesenje". Kako "Zdenčekov glasnik" ne nosi oznaku broja ili godišta, ostaje nejasno je li "Godišnjak" prethodnik ili je objavljen neovisno o listu.

Današnja Osnovna škola Viktora Kovačića u **Humu na Sutli** svoja ishodišta nalazi 1841. u susjednom Taborskom gdje je prva zgrada podignuta 1846. Tek gradnjom nove školske zgrade (1980.) započet će potpuno osmogodišnje školovanje u Humu na Sutli. Pribavljeni podaci govore da prvi školski časopis pod nazivom "Pionir" izlazi od 1969., da bi od 1990./91. bio preimenovan u "Jorgovan". Tiskan je na A4 formatu, prvotno rađen u "kućnoj radinosti", a kasnije u lokalnoj tiskari.

Premda literatura spominje postojanje neke škole u **Klanjcu**, tek 1842. možemo držati začetkom organiziranog školstva. Prvu školsku zgradu (koja je i danas, uz adaptacije, u funkciji) projektirao je poznati arhitekt, Klanjčan, Ćiril Metod Iveković, i sam nekadašnji učenik škole. Zgradu je svečano otvorio 1888. župan Radoslav Rubido Zichy. "Zvonec" izlazi 1980. godine do 1984. dva do tri puta godišnje (i kao dvobroj), od 1984. do 1988 ne izlazi, da bi nastavio do 1998. (1990., 1991. i 1997. nije izašao). Od 2008. mijenja naziv u "Novi zvonec". Objavljivan je na A4 formatu, u crno-bijelom tisku i svi brojevi su umnožavani fotokopirnim aparatom, osim prvog broja iz 1998. godine koji je tiskan u (vjerojatno lokalnoj) tiskari.

---

⁷ "Zdenčekov glasnik", 2006. god, str. (1).

Osnovna škola u **Konjšćini** utemeljena je 1840. godine, a prvu zgradu, kojoj je kumovao biskup Haulik, podiglo je nadbiskupsko vlastelinstvo na gradilištu uz crkvu. Školski časopis "S naših bregova" počinje izlaziti 1963. godine. Do 1982. godine izlaze 1 do 2 broja godišnje, od 1983. do 1995. časopis se nije objavljivao, da bi potom prerastao u godišnjak. Najstariji dostupan broj iz 1965. godine ne donosi podatke o uredniku/uredništvu, 70-tih godina se javljaju nastavnici voditelji novinarskih grupa (u funkciji uredničkog odbora), da bi se ime urednika počelo pojavljivati od sredine 90-tih godina. Numeracija nije kontinuirano provedena. Sve do 2000. g. tiska se na A4 formatu, crno - bijeli (do 1998. aparatom za umnožavanje, a potom fotokopirnim aparatom kupljenim sredstvima donatora), a od 2001. tiskanje započinje u boji. Povodom 130-te obljetnice djelovanja škole, objavljen je jubilarni broj u kojem je dan presjek rada škole te izbor literarnih radova objavljivanih od početka izlaženja časopisa. Na žalost, tiskovina ne sadrži godinu izdanja (pretpostavlja se da se radi o 1970.), kao ni tiskara, što bi bio značajan izbor podataka jer se radi o najstarijem tiskanom broju.

Današnja Osnovna škola Pavla Štoosa iz **Kraljevca na Sutli** korijene vuče iz 1859. godine (kada je privatna škola župnika Ferde pl. Krajačića proglašena javnom), a prva školska zgrada počela se graditi 1888. Raspoloživi podaci govore da je školski list izašao 2002. godine pod imenom "Učenički kutak". Objavljena su ukupno tri broja: 2002., 2007. i 2009., na A4 formatu, posljednja dva u boji.

"**Krapina** se ubraja među mali broj onih mjesta i gradova u Hrvatskoj koji u to vrijeme imaju svoje škole. Stari zapisnici spominju 1665. prvog učitelja svećenika Nikolu Fabijančića. On je učio djecu – najprije samo dječake – čitati i pisati, pa i latinski"⁸. Ipak, začetak organiziranog školstva datira u 70-te godine 18. stoljeća, a prva, namjenski građena zgrada stavljena je u funkciju 1912. g. Najstariji sačuvani primjerak časopisa "Riječ đaka" je iz šk. god. 1969/70., nosi oznaku I. godišta i dvobroja (1-2). Umnožen je strojem za umnožavanje, crno-bijeli, A4 formata. Izuzetak je broj iz 1986./87., čiji je format 17 x 24 cm, a nastao je kao rezultat suradnje zbratimljenih Osnovnih škola "Jelena Četković" iz Beograda, "Boško Strugar" iz Ulcinja i krapinske škole. Budući da nekoliko sljedećih godišta ima istu naslovnicu (samo rukom dopisanu šk. god. i broj), pretpostavka je da se godinama koristila ista matrica pri čemu nije mijenjana oznaka godišta. Nakon petogodišnje stanke list mijenja ime u "Raspričani Gaj" (početak izlaženja je vjerojatno 1994.g.), koji će izlaziti do 2007. kao godišnjak, a 2006. dobiva i svoj ISSN⁹. Godine 2008. mijenja ime u "Naj-Gaj"¹⁰. Posljednji nastavlja numeraciju prethodnika. Samo posljednji brojevi "Raspričanog Gaja" i "Naj-Gaja" su tiskani u boji.

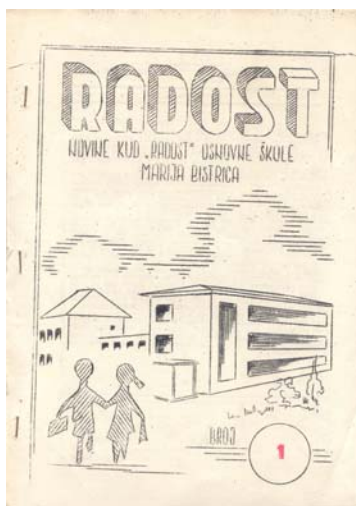
⁸ Kozina. Antun. Krapina i okolica kroz stoljeća. Krapina: Gradski muzej, 1960. str. 115.

⁹ ISSN: 1846 – 114X

¹⁰ ISSN: 1847 – 0769

Osnovna škola Augusta Cesarca iz **Krapine** jedna je od najmlađih škola na području Krapinsko-zagorske županije. Od izgradnje zgrade 1971. do 1978. djeluje u sastavu Osnovne škole "Ljudevit Gaj" Krapina, a potom kao samostalna ustanova. Prvi (od ukupno tri objavljena) broj časopisa "Iskra" izašao je 1995./96. godine, crno-bijelog tiska, A4 formata. Godine 2000. mijenja naziv u "Veliki odmor", izlazi kao godišnjak tri godine, istog formata, djelomično u boji, a kako je škola od 2006. g. stekla status "Škole bez nasilja" i uspješno provela UNICEF-ov projekt "Za sigurno i poticajno okruženje u školama", objavljen je tematski list "Stop nasilju".

Premda neki podaci govore o izvjesnim oblicima podučavanja u **Mariji Bistrici** još krajem 16. stoljeća, tek od 1852. može se govoriti o postojanju organiziranog školstva. Godine 1894. mjesto dobiva prvu namjenski građenu školsku zgradu. Prvi broj novina "Radost", KUD-a "Radost" Osnovne škole "Marija Bistrica", izašao je 1. svibnja 1963., a u uvodniku urednik, obrazlažući potrebu i cilj novina, navodi da će u njima "izlaziti naši literarni radovi – pokušaju, vijesti iz društva, škole i mjesta, kao i sve drugo što će za vas, naše čitaoce, biti zanimljivo i korisno". Tako je na drugoj stranici, u rubrici "Dogodilo se u svijetu – zemlji- komuni- mjestu i školi", zabilježeno donošenje novog Ustava i pripreme za score izbore. Pod istim naslovom, list će, uglavnom prateći kontinuitet brojeva i godišta, izlaziti u crno-bijeloj tehnici, dimenzija 22 x 30 cm do šk. god. 1993./94., da bi od 1995./96. promijenio ime u "Lampušek", izlazeći do 2001./2002. u crno bijeloj tehnici, a potom (osim iznimke 2002./03.) u boji. Njegove će dimenzije varirati – od 22 x 30 cm (od 1995. do 1997., od 1998 do 2000., od 2000. do 2002.), od 15 x 21 cm (od 1997. do 1998., 1999., 2002.) i 23 x 31 cm (2008.).

Slika 2. Prvi broj marijabistričke "Radosti"

Najstariji sačuvani primjerak školskog časopisa Osnovne škole u **Petrovskom** (začetak školstva je 1867.), "Mali pokušaji" na naslovnici nosi

(rukom) zabilježen br. 5, bez oznake godine ili godišta. Impresum sadrži podatke o uredniku, urednicima i recenzentu. Umnožen je na aparatu za umnožavanje, formata A4, a stranice nisu numerirane. Premda nema podataka o godini izdanja, iz jednog od priloga ("Dalekoj drugarici" autorica Vlaste Jurinjak) možemo pretpostaviti da se radi o kasnim 60-tim do prve polovice 70-tih godina 20. st., a temeljem numeracije da je u objavljivanju "Malih pokušaja" postojao vjerojatno bar petogodišnji kontinuitet. "Mali pokušaji" pojavit će se opet 1997. godine i bit će posvećeni 130-toj obljetnici školstva u Petrovskom. Ovaj primjerak ne sadrži podatke o broju ili godištu, a navedeni su samo članovi uredništva te tiskar. Premda brojčani podaci o kontinuitetu ne postoje, pretpostavlja se da je časopis ipak u ovom gotovo 30-godišnjem međurazdoblju postojao jer je zadržan isti naslov.

Slika 3. Najstariji sačuvani primjerak časopisa Osnovne škole Petrovsko

Cuvaj je zabilježio da 1793. školu u **Pregradi** polazi samo jedno dijete. Organizirani početak školstva vezan je za godinu 1843., a što je neuobičajeno, prvu pravu školsku zgradu godinu dana prije toga. Premda u Osnovnoj školi Pregrada ne postoje raniji podaci o postojanju školskog časopisa, u Zavičajnoj zbirci GKK pronađen je primjerak školskog časopisa "Zagorček" (br. 1, 1956. g.), tiskan na tri lista A4 formata u "Narodnoj tiskari" Pregrada. To je ujedno i najstariji primjer pravog tiska jednog školskog časopisa čiji su urednici bili Ivan Fišter, Katica Storjak i Mirko Boričević, učenici 7. razreda. Na postavljeni upit uredništva bibliografije Hrvatskog zagorja¹¹ o postojanju

---

¹¹ Krapina, 15. VIII. 1967. Osnovna škola Pregrada, Tajništvo:

U posjedu smo jednog primjerka – list Zagorček br. 1. god.1 od 1956. godine, sa 5 stranica teksta. To su mali sastavci radova učenika vaše škole, a tiskano u pregradskoj štampariji. Taj je list veličine uredskog araka papira /zadnja stranica mu je prazna/. Urednici su Ivan Fišter, Katica Storjak i Mirko Boričević, učenici 7. razreda Pregrada. Dakle, to su bili učenici sedmog razreda godine 1956.

Ovu Redakciju zanima, da li je još koji broj takvog lista publiciran i da li je sličan list vaša škola izdavala kasnije pod drugim naslovom. Molimo vas da nam pošaljete po jedan primjerak radi

drugih brojeva istog časopisa, dostavljen je odgovor¹². Sljedeći podaci o postojanju školskog časopisa javljaju se tek nakon 30 godina (1987.) i to pod nazivom "Zvonček", a koji izlazi kao godišnjak.

Slika 4. Najstariji sačuvani primjerak pregradskog "Zagorčeka"

Osnovna škola u **Radoboju** započela je s radom 1846. i više od pola stoljeća (1900.) čekala na prvu zgradu. Najstariji sačuvani školski časopis nosi naslov "Pokušaji mladih", podaci iz impresuma navode da se radi o "godišnjem listu br. 1", a uredništvo čine članovi likovne grupe uz ostale suradnike. List je umnožen aparatom za umnožavanje, A4 formata, stranice su numerirane. Premda se iz impresuma ne može saznati godina izdanja, temeljem priloga "Općinsko pionirsko takmičenje"¹³ može se pretpostaviti da se radi o 1966. godini. Kronološki sljedeći sačuvani časopis osnovne škole u Radoboju nosi naslov "Krijesnica", br. 4. iz 1995. godine, uredništvo čine članovi novinarske družine, a tiskan je na A4 formatu (crno/bijeli) u tiskari "Ljudevit Gaj" u Krapini.

---

sastavljanja bibliografije štampe Hrvatskog zagorja. Ako su u vašoj knjižnici takvi listovi spremjeni samo u jednom primjerku, molimo da nam ih pošaljete ili da nam ih donese netko od vaših članova kolektiva kad dođete u Krapinu drugim poslom i da ih uručite Kozina Antunu, Krapina, Turistički ured, M. Tita 11 /zgrada Apoteke Krapina/. Nakon što budu zabilježeni bibliografski podaci tih štampanih materijala, odmah ćemo vam ih vratiti. Ti podaci budu uvršteni u zajedničku monografsku bibliografiju Hrvatskog zagorja i Prigorja koja se priprema za štampu.

Očekuje se vaša susretljivost, pa vam unaprijed zahvaljujemo.

Za uredništvo redakcije

Antun Kozina

¹²Nakon svega osam dana direktor škole Viktor Šestak odgovara:

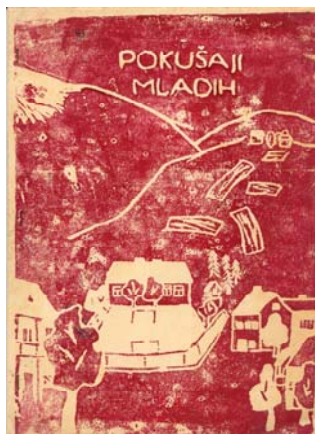
" U vezi vašeg traženja od 15. VIII. 1967. g. izvještavam vas da ova škola ne posjeduje niti jedna primjerak lista "Zagorček".

Isto tako ova škola nije izdavala nikakove listove koji bi bili publicirani.

U školskoj godini 1966/67. izašla su dva boja "Zvonček" ali u vidu zidnih novina.

Prednje vam se dostavlja radi znanja."

¹³ Str. 10.

Slika 5. Najstariji sačuvani primjerak radobojskog školskog časopisa

Zalaganjem krapinskog župnika Bedenka, školstvo u **Svetom Križu Začretje** datira u 1838. godinu, dok će mjesto svoju prvu školsku zgradu, na središnjem trgu, dobiti 1914. godine. Školski list "Krijesnica" kao (dvo)broj počinje izlaziti šk. god. 1971./72. Umnožavan je aparatom za umnožavanje ("šapirograf"), A4 formata, dok stranice nisu numerirane. Podaci iz impresuma govore da ga izdaju likovna i literarna grupa, pod vodstvom redakcijskog odbora. Sljedeći sačuvani primjerak na naslovnici nosi podatak o godištu (IV) i broju (5 i 6), na poleđini naslovnice o odgovornim urednicima (za literarne i likovne radove), redakcijskom odboru i tiskaru. Kako na časopisu nigdje nije izričito navedena godina izdanja, na temelju godišta, ali i sadržaja (priloga u listu), može se zaključiti da se radi o školskoj godini 1973./1974. Usprkos prekidima u izlaženju, od šk. god. 2003./04. postoji kontinuitet s podacima u impresumu, ali bez oznake broja i godišta.

Premda podatak iz Školske spomenice Osnovne škole u **Tuhlju** navodi da je još 1687. župnik podučavao jednog malog Turčina vjeronauku, začetak organiziranog školstva u Tuhlju nalazimo 1836.¹⁴, dok je prva školska zgrada podignuta 1889. godine. Primjetno je da se odmah razmišljalo i o školskoj knjižnici za koju je već sljedeće godine zabilježeno da ima fond od 98 svezaka. Najstariji dostupan primjerak školskog časopisa "Iskrica" je iz 2003. godine, a posvećen je 600-toj obljetnici prvog pisanog spomena župe Tuhelj i imena Tuhelj. Podaci iz impresuma govore o uredniku i uredništvu te tiskaru. Osim naslovnice i korica rađen je u plavo/bijeloj boji, formata A4, bez naznake godišta ili broja. Drugi dostupan primjerak je iz šk. god. 2007./08. s podacima o uredniku, uredništvu, tiskaru, a tiskan je na istom formatu u boji.

Osnovna škola u **Velikom Trgovišću** (zalaganjem ilirca Tome Gajdeka započela s radom 1860., a prva školska zgrada podignuta 1891.) do sada je objavila samo dva broja školskog časopisa "Rožica" (u veljači i prosincu 2008.). Oba su tiskana u boji na A4 formatu.

---

¹⁴ Cuvaj, str. 52

Osnovna škola Ksavera Šandora Gjalskog iz **Zaboka** svoj list "Lahor" objavila je 1963. godine kao godišnjak¹⁵, A4 formata, crno-bijelog tiska. List nije dalje izlazio, pa se tek 1981. javlja "nasljednik" - "Naši pokušaji", kojemu uredništvo već sljedeće godine vraća ime "Lahor"¹⁶. Usprkos gotovo dvadesetogodišnjoj stanci, posljednji je broj numeriran kao 40. i tiskan je u boji.

Zlatarska osnovna škola počela je s radom 1842, a prva školske zgrada otvorena je nakon 20 godina. Premda djelujući u nenamjenskom prostoru, osnovana je knjižnica već deset godina nakon početka rada škole. Prvi časopis osnovne škole u Zlataru bile su "Iskrice" koje su počele izlaziti šk. god. 1957./58. Njihova su prethodnica "zidne novine" (na ploču su stavljeni literarni i likovni radovi učenika), koje su se izrađivale za veće državne praznike, da bi učiteljica Mirjana Belov dala inicijativu za izdavanje prvog broja školskog lista i pokrenula ga s učiteljicom Emom Lovrečki. Sačuvani primjerci (četiri broja), iz 1964., neuvezani su, rađeni na četiri lista A4 formata koji je vodoravno presavijen (A5 format) , tiskani na "šapirografu". Najstariji sačuvani primjerak je onaj koji nosi oznaku godišta VI. I br. 1., a posvećen je Danu Republike. Osim literarnih radova na hrvatskom, sadrži i one na njemačkom. Na naslovnici je rukom zabilježena 1964. godina. Broj 2. (god. VI.) na naslovnici nosi 1964. godinu (s ilustracijom Djeda Mraza), sadržajno je vezan za zimu pa se pretpostavlja da je objavljen uoči 1964. godine. Na poleđini naslovnice stoji da izlazi povremeno. Sljedeći (sačuvani) kronološki primjerak na naslovnici, kao nadnaslov, nosi datum 1.V. 1964. i pridjev "prvomajske", "uvodnik" je posvećen prazniku, a ostali su radovi prozni i poetski. Ne postoje drugi podaci o impresumu., a numeracija je vjerojatno slijedila školsku godinu. Periodika izlaženja (prema dostupnim podacima) u prvih nekoliko godina je bila neodređena (prigodna), od školske godine 1968./69. tri puta godišnje, a potom samo jednom godišnje. Vremenom su "Iskrice" prestale izlaziti da bi se ponovno izlaženje pokrenulo 1998. Broj stranica lista mijenja se iz godine u godinu. Najstariji sačuvani brojevi imaju po 12 stranica, većina kasnijih broji 20-80 stranica dok jubilarni broji iz 1971. ima čak 130 stranica. Sve do 1998. tiskan je u crno-bijeloj tehnici, od 1998. djelomično je boji (naslovnica i posljednja stranica), a od školske godine 2006./07. "Iskrice" su prvi put cijele tiskane u boji. Zabilježeno je da je tijekom 52 godine postojanja školskog časopisa objavljeno šest tematskih brojeva: 1964. pod nazivom "Mi smo pupoljci proljetni, mladi" s najboljim neobjavljenim radovima, 1965. povodom Dana dječje radosti, 1971. jubilarni broj "Zlatarskih iskrica" povodom 15-te obljetnice te 2007./08. jubilarni broj povodom 50-te obljetnice pojavljivanja.

---

¹⁵ Navedeni podaci za Osnovnu školu iz Zaboka temeljeni samo na anketi, bez uvida u materijale.

¹⁶ NSK posjeduje primjerak broja 1 iz 1963, iz 1987./88. te broj 13/14 iz 2004. ISSN: 1846-6710.

Slika 6. Jedan od prvih brojeva zlatarskih "Iskrice"

Zaključak

Prvi časopisi osnovnih škola u Krapinsko-zagorskoj županiji javljaju se 1956. godine evoluirajući iz zidnih novina. Njihova je tehnička izvedba skromna (umnožavanje aparatom za umnožavanje ili jednostavnim lijepljenjem radova na veći format papira), kao i broj stranica. Izuzetak čini "Zagorčec" Osnovne škole u Pregradi koji je prvi školski list tiskan u lokalnoj tiskari 1956. godine. Sve do sredine 90-tih godina bili su gotovo isključivo literarno-likovna prezentacija rada škole, da bi potom postajali mjesta u kojima učenici iskazuju i svoje novinarske sklonosti donoseći priloge iz suvremenog života i rada učenika. Krajem 90-tih i početkom novog stoljeća dobivaju izgled "pravih" tiskovina (tiskaju ih kao sponzorstva velike izdavačke kuće koje su i nakladnici školskih udžbenika), sadržavajući gotovo sve nužne elemente impressuma osim podatka o nakladi. Najstariji takav (dostupan) podatak bilježi "Lipin pučkoškolac" iz Gornje Stubice 1995. godine (300). Od ukupno obrađene 23 škole i 39 naslova, u samo 9 naslova zabilježena je naklada koja se kreće od 100 do 400 primjeraka. Premda su gotovo svi naslovi namijenjeni kao besplatni primjerci učenicima škole, posljednjih godina na nekima se ističu i cijene koje se kreću od simboličnih 5 do 10 kuna.

Tek znatnijim razvojem stručno-knjižničarske djelatnosti, od druge polovice 90-tih godina 20. st. školske knjižnice postaju mjesto trajne pohrane i dostupnosti školskog glasila, ali još uvijek bez inventarizacije (dakle, nisu dio knjižničkog fonda), a time i stručne obrade. "Arheološkim" istraživanjima školskih arhiva i spremišta, a potom i cjelokupnom obradom školske periodike, mogla bi se dobiti cjelovitija slika stanja školskih glasila Krapinsko-zagorske županije.

Literatura:

1. Cuvaj, Antun. *Građa za povijest školstva kraljevina Hrvatske i Slavonije: od najstarijih vremena do danas*. Zagreb : Trošak i naklada Kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade, Odjela za bogoštovlje i nastavu, 1910.-1913.; sv. 3..
2. Kozina, Antun. *Krapina i okolica kroz stoljeća*. Krapina: Gradski muzej, 1960.
3. Krpan Smiljanec, Marina. *Povijesni razvoj javnih čitaonica i knjižnica Krapinsko-zagorske županije*. Pregrada: Matis, 2006.
4. Osnovna škola "Đuro Prejac" Desinić: 145, 1843. – 1988. Desinić: Osnovna škola "Đuro Prejac" Desinić, 1988.
5. Osnovna škola Začretje: 1838. – 1973./74. Začretje: Osnovna škola Začretje, 1974.
6. Spomenica Gimnazije u Krapini: o 50. godišnjici postojanja škole i 40. godišnjici osnutka KPJ i SKOJ-a. Krapina: (S.n), 1959.
7. (Stošezdeseta) 160. godišnjica školstva u Bedekovčini. Bedekovčina: Osnovna škola Bedekovčina; Općina Bedekovčina, 2002.
8. Zagorski kolendar. Zagreb: Kulturno-prosvjetno društvo hrvatskih Zagoraca "Matija Gubec", 1965.
9. Zlatarsko pučko školstvo 1842.-1992. Zlatar: Osnovna škola Ante Kovačića, 1992.

SCHOOL MAGAZINES IN KRAPINSKO-ZAGORSKA ŽUPANIJA

Summary: The aim of these work was to present history of school magazines in Krapinsko-zagorska županija from the first beginnig till today. It was based on exhibition took place in publick library in Krapina dedicateted to whole primarry and secondary school in this county.

Key words: Krapinsko-zagorska županija, primary schools, magazines.

Author: mr. sc. Marina Krpan Smiljanec

Gradska knjižnica Krapina, Matična služba, Krapina

Review: *Život i škola*, br. 22 (2/2009.), god. 55., str. od 142. do 155.

Title: Časopisi osnovnih škola Krapinsko-zagorske županije

Categorisation: stručni rad

Received on: 20. kolovoza 2009.

UDC: 371.385.6

Number of sign (with spaces) and pages: 23.329 (:1800) = 12.960 (: 16) = 0,810